

Het Koninklijk Huis

Van Herman Koch verscheen eveneens
bij Ambo|Anthos *uitgevers*

<i>Red ons, Maria Montanelli</i>	<i>Korte geschiedenis</i>
<i>Eindelijk oorlog</i>	<i>van het bedrog</i>
<i>Eten met Emma</i>	<i>Geachte heer M.</i>
<i>Odessa Star</i>	<i>De greppel</i>
<i>Denken aan Bruce Kennedy</i>	<i>Makkelijk leven</i>
<i>Het diner</i>	<i>Finse dagen</i>
<i>De ideale schoonzoon</i>	<i>Een film met Sophia</i>
<i>Zomerhuis met zwembad</i>	

Meld je aan voor onze nieuwsbrief om op de hoogte te blijven van
de nieuwste boeken van Ambo|Anthos *uitgevers* via
www.amboanthos.nl/nieuwsbrief.

Herman Koch

Het Koninklijk Huis

EEN MODERN KONINGSDRAMA

Ambo|Anthos
Amsterdam

ISBN 978 90 263 5494 6

© 2022 Herman Koch

Omslagontwerp Roald Triebels, Amsterdam

Omslagillustratie © Hein Nouwens/Shutterstock

Foto auteur © Maarten Kools

Verspreiding voor België:

Veen Bosch & Keuning uitgevers nv, Antwerpen

*Als ik een doek van Chagall zie,
zie ik terstond een juffrouw met knotjeshaar
die zegt jongens en meisjes dit is dus
wat de schilder als het ware droomt met zijn geestesoog
zoals het uit die viool die speelt opstijgt
en werkelijkheid wordt: de innerlijke
belevingswereld zoals de kunstenaar die ervaart
want dat paard dat vliegt niet echt door de lucht
dat begrijpen jullie wel.
Maar als ik ook iets zeggen mag,
of dat paard echt door de lucht vliegt of niet:
liever helemaal geen kunst dan Marc Chagall.*

Gerard Reve, 'Liever niks' (1973)

WOORD VOORAF

Dit is geen reconstructie, daarvoor vallen er te veel gaten in de werkelijkheid. Waar de feiten het lieten afweten, is de hulp ingeroepen van de verbeelding. Veel van de hier besproken gebeurtenissen zijn inmiddels door diezelfde werkelijkheid ingehaald.

Je kunt je afvragen welk doel een koningshuis in de eenentwintigste eeuw nog dient behalve het aanleveren van verhalen. Natuurlijk inclusief de foto's in de bladen: een bruiloft, de doop van een nieuwe telg, een koninklijke uitvaart. De Engelse, Spaanse, Belgische en Nederlandse koningshuizen voorzien ruimschoots in onze behoefte aan verhalen: een blunder hier, een politieke uitglijder daar, een neergeschoten olifant, een onecht kind, een met miljoenen euro's aan gemeenschapsgeld gebouwd vakantiehuis in een ontwikkelingsland waar het gemiddelde dagloon van de plaatselijke bewoners lager ligt dan de prijs van een wc-rol bij ons.

De Scandinavische vorstenhuizen laten we hier gemakshalve buiten beschouwing: als een koningshuis een auto was, dan waren het Noorse en het Deense koningshuis tweedehands diesels met te veel kilometers op de teller om nog in binnensteden te worden toegelaten. Koningshuizen van buiten Europa zouden

hier bij ons onmiddellijk van de weg worden gehaald.

Koningen, koninginnen, prinsen en prinsessen zijn geen rocksterren. Ze sterven niet op hun zevenentwintigste aan een overdosis. Het blijft bij wat slap gezwaai vanuit een koets, een been in het gips, een paar woorden van lof voor de wereldkampioen polsstokhoogspringen.

Soms blijkt een koning of koningin in het echt mee te vallen. ‘Zo natuurlijk, zo gewoon,’ zeggen we, terwijl we ‘bijna menselijk’ bedoelen. Maar welke koning na Lodewijk de Veertiende heeft er nog met zijn vuist op tafel geslagen? Wie is er gebaat bij al die tandeloze middelmatigheid?

Daarom is dit verhaal eerder uitzondering dan regel. Daarom zijn ze er ook allemaal meteen bovenop gedoken: HBO, Netflix, de naam van Steven Spielberg is al meer dan eens gevallen.

Het is natuurlijk zeer begrijpelijk, er hoeft tenslotte maar weinig te worden verzonnen. Er wordt gedacht aan een serie van tien afleveringen. Het blijft bij één seizoen, uiteraard, ook dat is begrijpelijk.

AFLEVERING 1

Op het eerste gezicht hebben koning Hendrik en koningin Margarita een goed huwelijk, al is Hendrik misschien gelukkiger met zijn vrouw dan andersom. Af en toe brengt de koningin, incognito, een bezoek aan Amsterdam om wat te winkelen in de P.C. Hoofstraat, of alleen om er even van haar vrijheid te genieten. Een ontmoeting tijdens een van die bezoeken aan de hoofdstad zal het leven van het koninklijk paar voor altijd veranderen.

De koningin sliep.

Haar man, de koning, was zachtjes, vrijwel zonder geluid te maken, uit bed gestapt en naar het raam gelopen. Daar had hij de gordijnen een klein stukje opengeschoven en naar buiten gekeken. De rode ochtendzons hing boven de boomkruinen aan het einde van de paleistuin. Een reiger zette behoedzaam een paar stappen over de betegelde rand van de hofvijver, bleef toen doodstil staan en tuurde, met zijn kop iets schuin, in het water.

Voorzichtig – hij wilde haar niet meteen wakker maken – trok de koning de gordijnen nog wat verder open, zodat een rood met goudgeel doorsneden zonnestraal op het hoofdeind

van het bed viel, net naast haar slapende gezicht, het in een brede waaier over het kussen verspreide haar.

Elke ochtend verbaasde hij zich er weer over dat hij deze vrouw tot de zijne had kunnen maken. Elk uur van de dag. Vanaf het moment dat ze uit bed stapte, haar kimono aandeed en op blote voeten naar de badkamer liep, tot aan de late avond, het uur waarop ze de elastiekjes en kammetjes uit haar haar trok, het losschudde en aan haar kant het donzen dekbed terugvloeg.

In die eerste minuten van de ochtend luisterde hij naar het ruisen van de douche en sloot zijn ogen. Achter zijn oogleden schoven de beelden over elkaar heen: haar naakte lichaam, de kimono en daarna opnieuw alleen haar lichaam, onder de waterstralen. Hij zou willen dat hij een van de druppels was. Van bovenaf zou hij zich zo zachtjes mogelijk op haar gezicht laten vallen, op haar voorhoofd, haar gesloten ogen of haar lippen. Vandaar zou hij verder naar beneden stromen, eerst langs haar hals, dan een korte aarzeling bij haar sleutelbeen: aan welke kant van haar borsten zou hij zich verder naar beneden laten glijden? Links of rechts, of door het midden? Hij zette zich af, als een skispringer bovenaan de schans, en daar was hij al bij haar buik, maakte, nu meer als een bobslee in een scherpe bocht, extra vaart in de ronding van haar navel en bereikte zo het spannendste gedeelte van de afdaling.

Hij hield zijn adem in. Hier kwamen alle druppels opnieuw bijeen, werden samen weer een waterstraal. Langs de binnenkant van haar dij gleeed hij verder omlaag, nam behendig de hindernis van haar knie en bereikte zo haar enkels, haar voeten. Via haar kleine teen verliet hij haar lichaam en liet zich samen met de andere druppels meevoeren naar het doucheputje.

's Avonds, voor het naar bed gaan, verdween ze opnieuw voor

langere tijd de badkamer in. Hij wist eigenlijk niet precies wat ze daar deed. Eerst hoorde hij nog het vertrouwde geluid van de tandenborstel – ze maakte de hele cyclus van vier keer een halve minuut altijd helemaal af.

Zelf smokkelde hij vaak. Morgen, sprak hij zichzelf dan in gedachten toe. Morgen poets ik grondiger. Vandaag neem ik vrij. Zijn haast om het hygiënisch ritueel zo veel mogelijk te bekorten had te maken met zijn eigen gezicht in de spiegel, het trillen van de tandenborstel in zijn mond, zijn gebrekkige concentratie op het poetsen zelf, waardoor het tandpastaschuim al na een halve minuut over zijn kin droop. Hij vermeed het meestal om naar dat gezicht te kijken. Hij hield niet van zichzelf op zulke momenten, in het harde, op de witte tegels weerkaatsende licht van de badkamer – althans niet van zijn eigen hoofd. Het was alsof er een onoverbrugbare kloof gaapte tussen de gedachten in dat hoofd en het hoofd zelf. Alsof zijn gedachten er niet in slaagden een passende uitdrukking op zijn gezicht te toveren.

Soms zette hij de tandenborstel na nog geen halve cyclus uit, spoelde snel zijn mond en bracht zijn gezicht dichterbij de spiegel. Hij probeerde ergens aan te denken: aan iets wat er die dag was gebeurd; aan zijn vrouw; aan zijn dochter. Maar omdat hij niet echt dacht, of beter gezegd: omdat elke concrete gedachte al na een paar seconden wegfladderde, bleef zijn gezicht leeg en uitdrukkingloos.

Andere keren bleef hij naar zichzelf kijken en probeerde hij een peinzende uitdrukking op zijn gezicht te brengen door te fronsen en zijn ogen enigszins samen te knijpen. Soms zei hij iets: ‘Alles goed met je?’ of: ‘Dames en heren, leden van de Staten-Generaal.’ Niet zo lang geleden had hij op tv een interview met een zogenaamde lachtherapeut gezien. Die beweerde dat je je humeur kon verbeteren door te lachen, zonder aanlei-

ding te lachen, een glimlach was vaak al genoeg. Kort na deze uitzending had hij het zelf geprobeerd, en terwijl hij zijn mond in een door geen enkele emotie ondersteunde glimlach trok, voelde hij al dat hij heel even naar een andere gemoedstoestand werd getild. Maar hij wist niet goed of het door de glimlach kwam of doordat hij zichzelf plotseling zag zitten: een om niets glimlachende koning in een lege kamer, waarna hij écht moest lachen. Algauw verdwenen de lachtherapeut en zijn therapie uit zijn gedachten, en bleef de glimlach weer achterwege.

Hij trok het gordijn nog iets verder open, zodat een zonnestraal op haar gezicht viel, en liep naar het voeteneind van het bed. Op een andere ochtend had hij haar rustig laten slapen, maar vandaag wilde hij haar het liefst zo snel mogelijk recht in de ogen kijken en vragen of ze nog had gedroomd. Al zou hij beter kunnen wachten tot ze daar zelf over zou beginnen. Beter gezegd: óf ze daarover zou beginnen.

Vannacht had ze zich in haar slaap naar hem omgedraaid, ze had haar arm om zijn middel geslagen, hem stevig tegen zich aan gedrukt en iets in zijn oor gefluisterd.

‘Wat zeg je?’ had hij gevraagd, maar ze had niet gereageerd. Vanaf dat moment had hij de slaap niet meer kunnen vatten. Hij had niet gekeken hoe laat het was, het was in elk geval nog donker geweest. Voor zijn gevoel had hij urenlang wakker gelegen.

De koningin kreunde zachtjes, bewoog haar hoofd een paar keer van links naar rechts op het kussen en wreef toen in haar ogen.

‘Hendrik...’ zei ze, toen ze haar ogen opende en haar man in zijn pyjama aan het voeteneind zag staan. ‘Wat is er... Hoe laat is het?’

Hij zei niets. Hij wachtte. Misschien herinnerde ze zich niets

van wat er deze nacht was gebeurd. Had ze geen idee meer van wat ze hem, half of helemaal in slaap, in zijn oor had gefluisterd.

Een paar dagen geleden had hij zelf een droom gehad die hem was bijgebleven. Hij was geen voorstander van het naver-tellen van dromen, en al helemaal niet van het zoeken naar ver-borgen betekenissen. ‘Ik heb zo raar gedroomd,’ zei zijn vrouw soms wanneer ze nog lagen te soezen in bed – en dan zette hij zich al schrap. Meestal kwam er daarna iets over een schip, of een woestijn. Een schip of een woestijn ‘waar we allemaal wa-ren’. ‘Jij was er, en Vera, mijn ouders...’ Eigenlijk luisterde hij dan al niet echt meer. Zijn vrouw vertelde wat er in de droom was gebeurd, op dat schip of in die woestijn. ‘We waren er al-lemaal wel, maar ook weer niet’, en ook het schip en de woes-tijn waren na verloop van tijd ‘niet echt een schip’, ‘niet echt een woestijn meer’.

Op dat punt in de droom, in de door de vorstin navertelde droom, aanbeland, voelde hij zijn oogleden al zwaar worden, hij moest oppassen dat hij niet naast haar in slaap viel. Tot slot kwam onvermijdelijk de vraag die hij het meest vreesde. ‘Wat denk je, Hendrik? Wat denk je dat die droom betekent?’

Zo’n droom was die van hem niet geweest. Je hoefde niet naar de betekenis te vragen, die lag er duimendik bovenop. In zijn droom was hij op de akkers van Zeeuws-Vlaanderen op jacht, achter de lage dijk met populieren was de kerktoeren van Lams-waarde zichtbaar. Tot zover niets aan de hand. Hij ging daar wel vaker jagen, zijn dromen hadden altijd een hoog realiteits-gehalte. Daarin verschilden hij en zijn vrouw. Dat gold ook bij de keuze van de series die ze op Netflix of HBO keken. Zo was Margarita totaal verslingerd aan *Game of Thrones*, terwijl hijzelf meteen was afgehaakt toen de eerste vuurspuwende draak het beeld in kwam vliegen. Daarna keek hij de serie alleen nog maar

uit liefde voor Margarita, zeven seizoenen lang. En hij vond het niet eens erg. Het was heerlijk om tegen haar aan te liggen en de hele stoet onbegrijpelijke personages op het scherm voorbij te zien trekken, terwijl zij bij de gruwelijkste scènes – de zoveelste onthoofding of verbrandingsdood – een hand voor haar ogen hield.

‘Kan ik alweer kijken?’

‘Alleen dat paard bloedt nog dood. Maar dat zie je nu niet.’

In zijn droom had hij kort na elkaar twee fazanten uit de lucht geschoten, die met veel gefladder achter een schuurtje neerkwamen. Hij had niet, zoals gebruikelijk, de hond bij zich gehad. Zonder zich te haasten was hij, het geweer losjes om zijn schouder, naar het schuurtje toe gelopen. Maar in plaats van de fazanten trof hij daar een vrouw en een man aan. Ze zaten allebei onder het bloed, het was zonneklaar dat ze dodelijk waren geraakt. Het gezicht van de man was hem onbekend, maar toen de vrouw haar hoofd omdraaide, keek hij recht in de verschrikte ogen van zijn echtgenote.

‘Hendrik, wat heb je gedaan?’ vroeg ze, moeizaam ademhalend, terwijl het bloed uit haar mond en over haar kin gutste. ‘We zwaaiden nog. Zag je ons niet?’

Was het een zogenaamde voorspellende droom geweest? Hij keek naar haar gezicht, ze kneep haar ogen nu samen tegen het felle zonlicht. Om de schaduw van zijn eigen gestalte over haar gezicht te laten vallen hoefde hij alleen maar een pas opzij te doen, maar hij bleef staan waar hij stond.

Hou je nog van me? Het was een vraag die de plaats van een andere vraag innam. Eentje die hij haar nooit zou stellen, als het aan hem lag, de vraag die ook beroemde voetballers nooit aan hun vrouw stelden. *Zou je ook voor mij zijn gevallen als ik...?*

‘Je was nogal onrustig vannacht,’ zei hij ten slotte, terwijl hij nu wel een stap opzij deed. ‘Had je misschien een rare droom?’

Soms ging de koningin incognito naar Amsterdam. Dan trok ze een spijkerbroek met gaten aan, combineerde die met een leren jasje, zette een zwarte wollen ijsmuts met een wit Nike-merkje op en maakte haar vermomming compleet met een Ray-Ban-zonnebril.

De eerste keren was het nog spannend. Wat als iemand haar toch zou herkennen? Ze liet zich door haar chauffeur op de Dam afzetten en wandelde in een rustig tempo door de Kalverstraat. Soms keken mensen naar haar: ze keken eerst één keer, en daarna nog een keer, zoals je kijkt naar iemand die je ergens van denkt te kennen maar niet goed kunt plaatsen.

Het was ook altijd nog mogelijk dat ze alleen naar haar keken vanwege haar verschijning, hield ze zichzelf voor. Mannen vooral. Ze zag hun blikken, hoe die van haar leren jasje langs de gescheurde spijkerbroek omlaaggleden naar haar niet meer helemaal nieuwe witte sneakers. Ze vermoedden waarschijnlijk een mooie vrouw achter de zonnebril en onder het Nike-mutsje.

In de afgelopen tien jaar was ze maar één keer ontmaskerd. Een verkoper bij Athenaeum Boekhandel op het Spui complimenteerde haar met haar keuze, de tweede roman van een Nederlands schrijftalent.

‘Mag ik u feliciteren met uw goede smaak, Majesteit?’ zei hij, zo zacht dat niemand in de winkel het kon horen. Ze had heel even gedacht dat ze zou gaan blozen, daarna had ze de verkoper haar warmste glimlach geschonken, de glimlach die haar handelsmerk was geworden, er was geen tweede zoals die van haar – uitsluitend door hem haar glimlach te tonen, bevestigde ze dat de boekhandelaar het goed had gezien.

Toen ze was vertrokken, haastte de verkoper zich de trap van de boekwinkel op. 'Jullie raden nooit wie hier net was,' zei hij tegen de twee collega's die daar de kasten aan het ordenen waren.

Op de bovenverdieping was een laag en klein raam, ze moesten zich bukken om naar buiten te kunnen kijken.

'Die?' vroeg een van de collega's aan de verkoper. 'Je maakt een grapje.'

En inderdaad zag de koningin er in haar vermomming en op de rug gezien eerder uit als een meisje van zestien.

'Ze is het echt,' zei de verkoper, terwijl Margarita langs het standbeeld van het Lieverdje liep en daarna de straat overstak naar Café Luxembourg. 'Ze lachte naar me, weet je, met die glimlach, die rij witte tanden, nee, ik heb me niet vergist.'

Een enkele keer waagde de koningin zich in haar vermomming in de P.C. Hoofdstraat. Hier kwam ze wel vaker om kleren te kopen, maar dan was het meestal een officieel bezoek. Een zwarte Mercedes met geblindeerde ramen stopte precies voor de deur van de winkel waar ze naar binnen wilde. De beveiligers in de volgauto stapten als eersten uit. Soms was haar komst van tevoren aangekondigd, dan sloten de verkopers een halfuur voor haar bezoek de winkel. Andere keren ging ze in een impuls. 'Laten we nog even langs de P.C. rijden,' zei ze tegen haar chauffeur na afloop van een lunch met een buitenlands staatshoofd in het Paleis op de Dam. Dan gingen de beveiligers de winkel binnen en verzochten ze de aanwezige klanten vriendelijk maar dringend om later terug te komen.

Diep in haar hart genoot de koningin van het onderdanige gedrag van de verkopers, van hoe ze soms niet goed leken te weten of ze moesten buigen of niet, de lichte paniek op hun gezicht. Maar ze maakte nooit misbruik van haar boven de gewone mensen gestelde positie. Ze deed geen bevelen uit, snauwde

niemand af. Integendeel, ze deed haar best om iedereen zo snel mogelijk op zijn of haar gemak te stellen. Zij was de koningin, dat wisten we allemaal, het was nergens voor nodig om haar natuurlijke autoriteit nog eens extra te benadrukken.

‘Laten we alsjeblieft allemaal normaal blijven doen,’ zei ze. ‘Laten jullie me eerst maar eens wat van de nieuwe collectie zien.’

‘Zo gewoon, zo normaal,’ zeiden de verkopers na afloop van haar bezoek tegen elkaar. ‘Wat een lieve, innemende vrouw. Waren al onze klanten maar zo welopgevoed als zij.’

In haar vermomming zag de koningin de winkelmedewerkers zoals ze werkelijk waren. Wanneer ze langzaam langs de rekken liep en haar vingers over de truitjes en blouses liet glijden, kwam er meestal al binnen een minuut een verkoopster op Margarita af die vroeg of ze haar misschien ergens mee kon helpen.

‘Nee, dank u, ik kijk alleen maar,’ zei ze. En in de blik van de verkoopster las ze iets van afkeuring. Het was een blik die ze nooit te zien kreeg wanneer ze in gezelschap van haar beveiligers dezelfde winkel bezocht.

Ten slotte liep ze met één of twee blouses naar een pashokje. Daar deed ze dan haar Nike-mutsje en haar zonnebril af, schudde haar haar los en haalde haar handen er snel doorheen zodat het weer in golven over haar schouders viel.

De verkoopster stond vlak achter het gordijntje op haar te wachten.

‘Wat denkt u,’ vroeg de koningin, ‘misschien toch iets te strak? Hebt u deze ook in extra large?’

Het gezicht dat de verkoopster dan trok – daar deed ze het allemaal voor.

‘Majesteit... ik wist niet, ik dacht...’

‘Alstublieft, u hoeft zich niet te verontschuldigen. Ik probeer

alleen maar om niet op te vallen. Dus als u nog een extra large hebt hangen, zou u me die dan willen brengen?’

De paniek op het gezicht van de verkoopster maakte plaats voor opluchting. Ook dat was iets wat de koningin niet wilde missen. Met haar koninklijke aanwezigheid kon ze zowel paniek als opluchting bij haar onderdanen teweegbrengen.

Ze keek naar het gezicht van haar man aan het voeteneind van het bed. Het was het gezicht waarop ze jaren geleden verliefd was geworden, ze wist nog altijd niet goed hoe dat mogelijk was geweest. Natuurlijk, zijn gezicht hield een belofte in. Toen ze de eerste keer aan hem was voorgesteld, op een receptie in de Nederlandse ambassade in New York, was hij nog een prins. Maar eens zou hij koning worden, en zij koningin.

Hendrik was lief en attent, hij aanbad haar. Ze was echt van hem gaan houden, van zijn lieve gezicht, zijn ogen die hij niet van haar af kon houden. Niet meteen bij die eerste ontmoeting op de ambassade, maar wel in de weken daarna – tot op de dag van vandaag.

Het was alleen onmogelijk om haar gevoelens voor hem te scheiden van het feit dat hij de koning van Nederland zou worden. Wat hij nu, terwijl hij daar aan het voeteneind van het bed stond, ook daadwerkelijk was.

Hoe hij naar haar keek... Die liefdevolle blik, in totale aanbidding, alsof hij elk moment voor haar neer kon knielen om haar hand te kussen. De eerste jaren had het nog verslavend gewerkt. Er bestond geen groter genot dan jezelf aanbeden te zien in de ogen van een ander. Zijn blik die over haar gezicht gleed, over haar lichaam. Een blik die haar van binnenuit verwarmde en deed stralen. Beter dan een spiegel. Maar de laatste jaren werd ze er ook weleens moe van, zoals je moe kunt worden van

een al te afhankelijk huisdier, een kat die om je benen draait en voortdurend op je schoot wil springen.

Hoe dan ook wilde ze dit lieve gezicht niet teleurstellen, ze wilde hem nooit iets aandoen, hem niets op de mouw spelden.

Maar het moest, er was geen ontkomen aan. Hoe zou ze hem ooit kunnen vertellen waarover ze vannacht had gedroomd?

Razendsnel zocht ze naar eerdere dromen. Een die ze de koning nog niet had verteld. Maar het was niet te doen: nadat ze ze had verteld, vervluchtigden die dromen ook meteen weer, losten in rook op.

Ze zou er ter plekke een moeten verzinnen.

‘Ik liep door een gang,’ begon ze. ‘Een gang die eigenlijk geen gang was...’

Joseph Bosman had het meteen gezien.

Het kwam misschien wel door wat de mensen zijn ‘speciale blik’ noemden, zijn ongewone manier van kijken die je ook in zijn schilderijen terugvond. Hij zag de dingen in een afwijkende context. Een paard in een wei was nooit zomaar een paard, maar meteen Het Paard Door De Eeuwen Heen. Eerst in vrijheid levend in het wild, vervolgens als lastdier en trekker van de ploeg, van de postkoets, in volle galop in de voorhoede van de cavalerie, en ten slotte overbodig geworden, alleen nog dienend als vermaak, als drager van de jockey en de springruiter – en zo schilderde hij het ook.

Anderen wendden altijd als eerste hun blik af wanneer de schilder hen aankeek. Hij zag een nieuw gezicht en probeerde het helemaal in zich op te nemen, het zich in één keer toe te eigenen. Hij keek naar gezichten zoals iemand die twee dagen niet heeft gegeten naar een gedekte tafel kijkt. Dat was het misschien wat de ander zijn blik deed afwenden.

Soms probeerde hij zijn eigen blik in de spiegel te vangen, maar zo werkte het niet. Hij was eenvoudigweg niet in staat om met dezelfde intensiteit als waarmee hij naar anderen keek naar zichzelf te kijken. Hij kon niet doen alsof hij zichzelf in zich opnam en met huid en haar verslond.

Hij schoor zich zelden, meestal had hij een baard van een paar dagen of weken – wanneer het een echte baard dreigde te worden, schoor hij hem af.

Al met al was hij tevreden met zijn hoofd. Met zijn gezicht. Het deed nog het meest aan een onopgeruimde kamer denken. Een kamer waar van alles rondslingerde, waar sokken op de grond lagen, vuile borden naast het bed stonden, maar zonder dat het stoorde. Ook zonder de intense blik straalde het iets uit, iets warm en robuust: een van een berg afgebroken rotsblok, houtblokken voor een open haard, een visnet dat wordt binnengehaald. Als hij als boot was geboren dan zou hij een trawler zijn geweest. Een trawler als die het hoogste punt van de golf bereikt en zijn boeg in een wolk van opspattend schuim weer terug in het water stort.

Ze stonden allemaal op straat voor de deur van de galerie – binnen was het te warm, te druk, de mensen stonden dicht opeengepakt te zweten. Na de verplichte toespraken, na het verplichte rondje langs de schilderijen, had iedereen zijn glas gepakt en was zo snel mogelijk naar buiten gegaan.

Hij zag het meisje als eerste, misschien wel als enige, de hoek om komen. Natuurlijk kon hij dit niet weten, maar zo voelde hij het wel. In elk geval besteedde hij meer aandacht aan haar verschijning dan de overige aanwezigen, die, inmiddels al iets luidruchtiger, de stoep en een deel van de straat bevolkten.

Eén, misschien twee seconden dacht hij inderdaad dat ze een meisje was. Ze liep met haar hoofd voorovergebogen, alsof ze